

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

**TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI  
TERMIZ FILIALI**



**“TIBBIYOTDAGI ZAMONAVIY ILMIY  
TADQIQOTLAR: DOLZARB MUAMMOLAR,  
YUTUQLAR VA INNOVATSIYALAR”  
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY  
KONFERENSIYA**

# **MATERIALLARI TO‘PLAMI**

2022-yil 13-may

**TERMIZ – 2022**

СОСТОЯНИЕ ПОЛ В ГОМОГЕНАТАХ ТОНКОГО КИШЕЧНИКА КРЫС В ДИНАМИКЕ ВНЕПЕЧЕНОЧНОГО ХОЛЕСТАЗА. <i>Ж.Ш.Сурабова<sup>1</sup>, А.Ш.Ширикжонов<sup>2</sup>, С.З.Исмамова<sup>3</sup>.</i>	129
BIOPARCHALANANUVCHI PLYONKA NAMUNALARINING TAHLILI <i>To'rayev A., Babaturatov B.E., Muzaffarova N.Sh.</i>	130
ТАРКИБИДА МЕТАЛЛ ИОНЛАРИ САҚЛОВЧИ ДОРИВОР ВОСИТАЛАРНИ АМПЕРОМЕТРИК УСУЛДА ВАЛИДАЦИЯ ҚИЛИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ <i>Умаров Ф.А.</i>	131
SARS-COVID-19 VO'LIB O'TGAN BEMORLARNI BIOKIMYOVIY QON TAHLILDAGI O'ZGARISHLAR <i>Umarov S.Sh., Ahmedov H.D.</i>	132
ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПИТАНИЯ УЧАЩИХСЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ <i>Ш.И.Хайитова</i>	132
THE ROLE OF HISTOPATHOLOGY IN THE DIAGNOSIS OF ONCOLOGICAL DISEASES IN SURKHANDARYA REGION <i>Xolbekov B.B., Norqobilov Sh.Y., Yusupova N.B.</i>	135
CAUSES AND CAUSES OF METAPLASIA OF CYLINDRICAL EPITHELIUM IN SMOKERS <i>Xolbekov B.B., Norqobilov Sh.Y.</i>	136
RISK FACTORS FOR THE ONSET OF EPILEPSY <i>Xudoynazarov H.S. Tashpulatov F.E.</i>	138
ИЗУЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ К СОБСТВЕННОМУ ЗДОРОВЬЮ <i>Худайкулов Ш.Х., Файзиев О.А.</i>	140
ТИББИЙ БИОЛОГИЯ ФАНИНИ ЎҚИТИШДА МОДУЛИ ТАЪЛИМНИНГ АҲАМИЯТИ <i>Шарипова Ф.С.</i>	140
ISSIQ IQLIM SHAROITIDA YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARIDAN HIMOYALANISH VA SHAHSIY PROFILAKTIKA CHORALARI <i>Sharipova F.S., Raximov D.X.</i>	142
ИЗУЧЕНИЕ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ ВХОДА В ГЛАЗНИЦУ <i>Юлдашева М.Т., Фаттахов Н.Х., Абдулхакимов А.Р., Сиддиков Б.Т.</i>	144
ДОРИВОР ПРЕПАРАТЛАРНИ ВАЛИДАЦИЯ ҚИЛИШДА ЭЛЕКТРОКИМЁВИЙ УСУЛЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ <i>Яхшиева З.З.<sup>1</sup>, Умаров Ф.А.<sup>2</sup>, Бабаев С.Б.<sup>3</sup></i>	146

## GIGIYENA

~ ГИГИЕНА ~ HYGIENE ~

THE PROBLEM OF NUTRITION IN FOOD ALLERGY <i>Abdullaeva D.G.</i>	148
NEYRON TARMOQ TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANGAN HOLDA SHIFOKOR TANLASH UCHUN MOBIL ILOVA ISHLAB CHIQISH <i>Abdukadirova B.Y., Bazarbayev M.I.</i>	148

<b>ИЧИМЛИК СУВИ ТАРКИБИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ ВА ГИГИЕНИК БАХОЛАШ</b> <i>Абдукадирова Л.К., Комолова Ю. У.</i>	149
<b>РАДИАЦИОН ОБЪЕКТЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ВА ХУДУДЛАРНИ ЗОНАЛАШТИРИШ ҚОИДАЛАРИ.</b> <i>Абдукадирова Л.К., Абдуазимова С.Д.</i>	150
<b>ШИФОКОР РАДИОЛОГЛАРНИНГ САЛОМАТЛИК ХОЛАТИНИ ТИББІЙ КЎРИК НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА БАХОЛАШ</b> <i>Абдукадирова Л.К., Насимов С.И.</i>	153
<b>ОСНОВЫ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ДЕТЕЙ</b> <i>Алиева П.Р.</i>	154
<b>QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI HONMLADOR AYOLLARNI RATSIONAL OVQATLANISHNI SANITAR GIGIYENIK BAHOLASH.</b> <i>(Nukus shahri misolida)</i> <i>Atamuratova.T.T, Toshmatova.G.A.</i>	155
<b>ГИГИЕНЕЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ ВОСПИТАННИКОВ ДОМА РЕБЕНКА</b> <i>Ахмадалиева Н.О., Имамова А.О., Махкамова Д.М.</i>	156
<b>TALABALARDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH XUSUSIYATLARI</b> <i>Baratov B.R., Abdug'aniyev H.H.</i>	157
<b>SURXONDARYO VILOYATI AHOLISI O'RTASIDA ERTA TURMUSH QURISHNING SABABLARI VA SALBIY OQIBATLARI</b> <i>Bektirzayev E.R.</i>	158
<b>СОЦИАЛЬНО-МЕДИЦИНСКИЕ АСПЕКТЫ ДЕТСКОЙ ИНВАЛИДНОСТИ КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩЕГО ПАРАМЕТРА ОБЩЕСТВЕННОГО ЗДОРОВЬЯ</b> <i>Бердиев А.Х., Жалилов Ж.Ж.</i>	159
<b>ВПЕРВЫЕ ПРИЗНАННЫХ ИНВАЛИДОВ С ДЕТСТВА В ФЕРГАНСКОЙ ОБЛАСТИ</b> <i>Бердиева З.А., Набиева Х.Ж., Орифжонова М.А.</i>	160
<b>СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВНУТРИБОЛЬНИЧНОЙ ИНФЕКЦИИ</b> <i>Болтабоев У.А., Маърупов Х.А.</i>	161
<b>KATTALARDA BRONXIAL ASTMA KASALLIGINING KELIB CHIQISH SABABLARI, KLINIKASI VA PROFILAKTIKASI</b> <i>Djuraeva M.E., Islamova D.T.</i>	162
<b>HISOR TOG'I CHUCHUK SUV QORINOYOQLI MOLLYUSKALARINING TUR TARKIBI VA EKOLOGIK XUSUSIYATLARI</b> <i>Jalilov J.J.</i>	163
<b>ОСОБЕННОСТИ СПОРТИВНОГО ПИТАНИЯ</b> <i>Жалолов Н.Н., Махкамова Д.Б., Олимова Э.А., Болтаев М.М.</i>	164
<b>СУРУНКАЛИ ГЕПАТИТЛАР БИЛАН КАСАЛЛАНГАН БЕМОРЛАРНИНГ ҲАҚИҚИЙ ОВҚАТЛАНИШИНИ БАҲОЛАШ</b> <i>Ш.Я. Зокирходжаев, Ф.И. Саломова, Н.Н. Жалолов</i>	165
<b>БЕЛ-УМУРТҚА ДИСК ЧУРРАСИ КАСАЛЛИКЛАРИНИНГ ПРОФИЛАКТИКАСИ</b> <i>А.У.Ибрагимов</i>	166

*Abdukadirova B.Y., Bazarbayev M.I.*  
*Toshkent tibbiyot akademiyasi, Toshkent, O'zbekiston*

Axborot texnologiyalarining funksional imkoniyatlari ko'pligi ularni qo'llash uchun shifokor va bemorlarga tashxis qo'yish va davolashda keng ko'lamda foydalaniladi. Bugungi kunda neyron tarmoqlar o'ta chuqur o'rganilmagan bo'lishiga qaramasdan ko'pgina sohalarga qo'llanilib, ijobiy natijalarga erishilmoqda. Jumladan, keng ko'lamli ilovalar uchun qo'llanilmoqda va tadqiqot hamjamiyatining katta e'tiboriga sazovor bo'lmoqda. Sun'iy neyron tarmoqlardan foydalanish mumkin bo'lgan vazifalar miqyosida tibbiyot sohasini oladigan bo'lsak, o'pka raki hujayralarini tahlil qilishda, DNK tahlilida, protez loyihalashda, transplantatsiya vaqtlarini optimizatsiyalashdan tortib, shifoxona harajatlarini kamaytirishda va sifatini oshirishda va hokazolarda qo'llanilib kelinmoqda.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, Hozirgi kunda aholining barcha qatlami axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishni bilishi, ularni qo'llay olishi zamon talabi hisoblanadi. Shu munosabat bilan neyron tarmoq texnologiyasidan foydalangan holda shifokor tanlash uchun yaratiladigan mobil ilova bemorlar ishini optimallashtirishda, vaqtini tejash, kasallik havflarini tezkor bartaraf etish, davolanishida ajralmas yordamchiga aylanadi.

Aholi o'rtasida kompyuter ta'lim texnologiyalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi, xususan, zamonaviy infokommunikatsion texnologiyalar vositalaridan foydalanish ushbu tadqiqotning yo'nalishini belgilab berdi, ya'ni zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan holda tibbiyot muassasalari xodimlari qidiruvi va tanlovini amalga oshirish. Buning uchun bir qator vazifalar belgilangan:

- a) aholi qatlamlari o'rtasida axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari va ehtiyojlarini o'rganib baholash (aholi o'rtasida so'rovnomalar o'tkazish).
- b) umumiy amaliyot shifokorlari o'rtasida axborot texnologiyalaridan foydalanish savodxonligini o'rganib tahlil qilish (shifokorlar o'rtasida so'rovnomalar o'tkazish).
- c) neyron tarmoq texnologiyasidan foydalangan holda shifokor tanlash uchun mobil ilova ishlab chiqish.
- d) shifokorlarning axborot texnologiyalaridan foydalanishining nazariy asoslarini, tashkiliy-moddiy shart-sharoitlarni ishlab chiqish hamda tibbiyot sohasida targ'ib etishni raqamlashtirish.

Tibbiyot hodimlari haqida yaratilgan ma'lumotlar ombori va uning aholi orasida qo'llanilishini takomillashtirish jarayonida bulutli texnologiyalar asosida BIGDATA dan mobil ilovalar orqali foydalaniladi.

Mazkur ishning amaliy ahamiyati unda taklif etilgan neyron tarmoqlari vositalaridan foydalangan holda bemorlar uchun shifokorlarni muqobil tanlashga mo'ljallangan dasturiy ta'minotda mujassamlashgan va shifoxonlarda, aholi o'rtasida sinovdan o'tkazish uchun tavsiya qilinib, aholi qatlamlari orasida axborot texnologiyalaridan maqsadli foydalanish jarayonlarini tashkillashtirish va takomillashtirishda qo'llash mumkinligida o'z aksini topadi.

**ИЧИМЛИК СУВИ ТАРКИБИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ ВА ГИГИЕНИК  
БАХОЛАШ**

*Абдукадирова Л.К., Комолова Ю. У.*  
*Тошкент тиббиёт академияси, Ўзбекистон*

**Мавзунинг долзарблиги.** Сув инсон ҳаётида муҳим аҳамиятга эгадир. Унинг аҳамияти фақатгина инсон ва хайвон ҳаёти билан боғлиқ бўлмай, балки ўсимлик дунёси учун ҳам жуда муҳимдир. Сув халқ хўжалигида кенг кўламда қўлланади, жумладан саноат корхоналари, техник эhtiёжлар, ҳамда кишлок хўжалигидаги суғориладиган кишлок хўжадлик маҳсулотларини етиштиришда кўплаб сарфланади. Сув ҳавзаларидаги сувлардан фойдаланишнинг асосий турларидан бири бу аҳоли яшаш жойларини сув билан таъминлашдир.

Аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш ва шу ердаги аҳолининг саломатлик кўрсаткичлари, кўпгина эпидемик касалликларни бартараф қилиниши, аҳоли яшаш жойларини ободонлаштирилиши ва турар-жой биноларининг санитар камфортини таъминлаш масалалари чамбарчас боғлиқдир.

Ўзбекистонда мустақиллик йилларида аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлашни яхшилаш борасида талайгина ишлар амалга оширилди. Ичимлик суви таъминоти тизимини ривожлантириш бўйича ғоят муҳим дастурлар ва лойиҳаларни изчиллик билан рўёбга чиқариш шаҳар ва туманларда, шу жумладан, қишлоқ жойларда сув таъминоти ҳолатини сезиларли даражада яхшилаш имконини берди.

Кейинги олти йилнинг ўзидагина 13 минг километрга яқин сув қувурлари ва водопровод тармоқлари, 1,6 мингтадан кўпроқ сув чиқариш қудуқлари, шунингдек, 1,4 мингта сув босимини ҳосил қиладиган минора ва резервуарлар барпо этилди ҳамда реконструкция қилинди. Халқаро молия ташкилотларининг грантлари ва кредитларини жалб этиш ҳисобига ичимлик суви билан таъминланмаган кўпгина аҳоли пунктлари сифати ва хавфсизлиги бўйича замонавий талабларга мос келадиган сув билан таъминланди. Олиб борилган ислохатларга қарамасдан, айрим минтақалар, масалан, Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Сурхондарё, Сирдарё ва Хоразм вилоятларини сифатли ичимлик суви билан таъминлашнинг бир қанча ечилмаган муаммолари ҳамон сақланиб қолмоқда.

Аҳоли сонининг муттасил ортиб бориши, янги турар жой массивлари барпо этилиши, шаҳарлар ва аҳоли пунктларининг тобора кенгайиши энергия ва ресурсларни тежайдиган замонавий технологияларни фаол жорий этиш асосида сув олиш иншоотларини, сув қувурлари, насос станциялари, тақсимлаш узеллари ва водопровод тармоқларини модернизациялаш ва илдам ривожлантиришга йўналтирилган қафолатланган сув таъминоти тизимини тўдан яхшилаш бўйича амалий чоралар кўрилишини тақозо этмоқда.

Аҳолининг кенг қатламлари яшаш учун, айниқса, қишлоқ жойларда, шинам ва қулай ижтимоий-маиший шарт-шароитлар яратиш, истеъмолчилар учун ҳамма жойда сифатли ичимлик суви етказиб берилишига эришиш, республикада сув таъминоти хизматлари кўрсатиш самарадорлигини оширишни тақозо этади.

**Мақсад ва вазифалари.** Биз ўрганмоқчи бўлган тадқиқот ишида асосан ичимлик сувининг кимёвий таркибини назорат қилишни оптималлаштириш бўйича гигиеник тавсияларни асослаш Ушбу илмий изланишларни амалга ошириш учун куйидаги вазифалар бажарилиши режалаштирилган:

- Тошкент шаҳри ичимлик суви таъминоти ҳолатининг ретроспектив таҳлилинини ўтказиш ва шаҳар туманларини ичимлик суви сифати ва миқдори бўйича рейтингини тузиш.

- Сув тақсимлаш тармоғидаги сувнинг сифатини назорат қилиш кўрсаткичлари бўйича амалга ошириш: (бактериологик, органолептик ва физико-кимёвий кўрсаткичлар.

- Текшириш натижаларини Тошкент шаҳар СЕО ва ЖСХ материаллари билан солиштириб кийсый баҳолаш ва олинган натижалар ва хулосаларга таяниб тавсияномалар бериш.

## **РАДИАЦИОН ОБЪЕКТЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ВА ХУДУДЛАРНИ ЗОНАЛАШТИРИШ ҚОЙДАЛАРИ.**

**Абдукадирова Л.К., Абдуазимова С.Д.**

**Тошкент тиббиёт академияси, Ўзбекистон**

Радиациянинг ихтиро қилинмаган, балки кашф этилганини ёдда тутмоқ муҳимдир. Радиация — бу табиий ҳодиса. Радиациянинг табиий манбалари ер қобиғида (уран, радий, торий), ҳавода (радон) ва бошқа атроф-муҳит объектларида тарқалган радиоактив элементлар ҳисобланади. Шунингдек, космик нурланишлар ҳам радиация манбаси бўлади.